

Búskaparkunning til almenningin:

Fíggjarlógin eitt týðningarmikið stýringsamboð

Fíggjarlógin er eitt týðningarmikið stýringsamboð hjá politikarum og kann nýtast sum eitt samfelagsbúskaparligt amboð, ið kann ávirka eitt nú arbeiðsloysið, gongdina í teim einstøku vinnugreinunum, gjaldsjavnan og samfelagsgjaldforið. M.a. hetta sigur Búskaparráðið í síni frágreiðing til foroykska almennin. Vit prentaðu herfyri ein part av frágreiðingini hjá Búskaparráðnum og halda fram í dag við einum parti av umrøðuni av fíggjarlóginu sum samfelagsbúskaparligt amboð.

Fíggjarlógin hevur týðning í samfelagsbúskapinum, bæði til landið nektar ein part av tí tørv, borgararnir í samfelagnum hava, og tí at virkseimið hjá landinum í stóran mun hevur týðning fyrri tað privata virkseimið — og harvið fyrri tað samlaða virkseimið í samfelagnum. Hetta síðsta ger, at fíggjarlógin kann nýtast sum eitt samfelagsbúskaparligt amboð, ið kann ávirka eitt nú arbeiðsloysið, gongdina í teim einstøku vinnugreinunum, gjaldsjavnan og samfelagsgjaldforið.

Har eru tó nógvar bindingar við, at nýta fíggjarlóginu sum amboð. Ein kann t.d. rokna við at sparring oftast hava við sær ein bata á gjaldsjavnanum, men samstundis eisini eina øking av arbeiðsloysinum. Somuleiðis merkja sparringar, at ikki allar tann tørvur, ið var nektaður av landskassanum, longur verður nektaður.

Tvídáttur er sostatt millum tey mál, ið verða sett fyrri búskaparpolitikkin, og tí er neyðugt at velja í hvussu stóran mun, tey ymsu málini skulu fremjast.

Fíggjarlógin sum amboð

Møguleikar eru fyrri, at nýta fíggjarlóginu sum amboð til at avmarka nýtsluna. Hetta er væl kent frammanundan. Eitt nú bundin uppsparing, tollhækkingar og skattahækkingar hava verið nýtt við hesum fyrri eyga. Treytin fyrri at tiltøkini verja eftir ætlan er, at inntøkshækkingar hjá

landskassanum ikki fara út aftur sum hægri útreiðslur hjá landinum.

Nakað líkandi árin, sum inntøkshækkingar til landskassan hava á uppsparing í samfelagnum, hava sparringar hjá landskassanum. Treytin er her, at sparringar ikki verða nýttar sum grund fyrri at lækka inntøkusiðuna.

Tað er ikki møgult hjá landsstýrinum at bera stór hall, tí tað verður ikki gjørligt at fígga hallið í longdini. Ber tað ikki til at økja inntøkurnar, fyrri at fáa hallið burtur, so er tað tvingandi neyðugt at fremja sparringar. Í tilikari støðu verður tað kanska ikki altíð møgult at finna fram til tær rættastu sparringar. Tí hevur tað stóran týðning at fáa sett í verk heildarmetingar av útreiðsluøkjunum, fyrri á tann hátt at finna útav, hvat best kann verast fyrri uttan og hvat ikki kann verast fyrri uttan av almennum tænastuveitingum. Endamálið eigur at vera, at reka tær almennu tænastuveitingarnar so dyggiliga og biliga sum gjørligt, og at sleppa undan at skera javnt á øllum økjum.

Sparringar á fíggjarlóginu hava minkað um keypsorkuna, og uttan at taka støðu til hvørjar sparringar eru meir ella minni skilagóðar, so eru hesar sparringar ein neyðugur partur av royndunum at fáa ein positivan gjaldsjavna.

Tær almennu útreiðslurnar í Føroyum eru á nokrum útreiðslum økjum væl størri enn í grannalondum okkara. Hetta eigur at verða ein tilskundning til at eftirkanna um útreiðslurnar eru á einum hóskaðum støði á ymsu økjum.

Almennar inntøkur og útreiðslur í 1988, útroknaðar pr. 48.000 íbúgv

	Føroyar	Danmark	Ísland	Noreg
Vanligar samfelagstænastur	204	323	114	202
Verja og Vaktartænasta	27	149	85	68
Løgrelja, rættarverk o.t.	0	76	0	243
Útbúgving	449	494	321	444
Heilsuverk	376	377	449	521
Almannaverk	930	1.570	401	1.322
Íbúðarmál og nærumhvørv	34	61	61	70
Mentan, frítið og átrúnaður	92	108	145	89
Orka	-10	17	86	21
Primervinnur	535	121	202	179
Sekundervinnur	105	128	18	29
Samferðsla	454	139	179	206
Vinnulív annars	224	0	37	94
Rentur og annað	315	549	228	280
Ósundubýttar útreiðslur	27	0	73	11
Útreiðslur/48.000 íbúgv	3.762	4.112	2.399	3.779
Inntøkur/48.000 íbúgv	3.424	4.143	2.192	4.137

Fyrivarni:

Av tí at útreiðslurnar ikki verða flokkaðar heilt eins í ymsu londunum, er ikki beinleiðis sambærni millum tøluni, men tikið sum heild siga tey nakað um útreiðslustøðið

Fíggjarlógin kann ávirka ta vinnuliga gongdina. Her kunnu fleiri spurningar setast. Kann skúlaværkið t.d. útvega sær útbúgvingar, sum tann vinnuliga menningin hevur brúk fyrri. Vinnustudningar ávirka ikki bara ta vinnu, ið fær studningin, men eisini aðrar vinnur og aðrar partar av búskapinum. Kunnu teir brúkast í eini heild til at lúka framtíðar krøv? eru tær almennu lögurnar í samsvari við tær avbjóðingar, sum vit hava frammanfyrri okkum? Soleiðis kann tað verða hildið fram.

Uppskot til fíggjarlóg 1992

Á UFL 1992 verða inntøkurnar ætlaðar til 2.591

Búskaparráðið er sera hent amboð hjá fíggjarnevnd og fíggjarmálaráðnum í Tinganesi. Á myndini Jógván Sundstein fíggjarmálaráðharri og Jørgen Thomsen, fíggjarnevndarformaður.

mió. kr. og útreiðslurnar til 2.679 mió. kr., herav 288 mió. kr. til ilögur. Úrslitið aftan á rakstur og ilögur verður sostatt ætlað til eitt hall upp á 88 mió. kr. Umframt hetta hallið roknar landsstýrið við einari nettogjaldforisfrágongd, vegna avdráttir upp á lán og útlán, upp á 305 mió. kr. Væntaði samlaði bruttolánførir í 1992 verður tiskil 413 mió. kr. Við árslok verður samlaða lánskuld landskassans ætlað til 2.140 mió. kr. við ongum tiltaksgjaldfori.

»Kann skúlaværkið útvega sær útbúgvingar, sum tann vinnuliga menningin hevur brúk fyrri!«

Í mun til FL 1991 (i-roknað uppskot við eyka-fíggjarlóg) eru inntøkurnar ætlaðar 67 mió. kr. størri, rakstrarútreiðslurnar eru ætlaðar 288 mió. kr. minni og iløguútreiðslurnar 18 mió. kr. minni. Tiskil verður úrslitið í 1992 ætlað til 374 mió. kr. betri enn í 1991, har tað

»Endamálið eigur at vera at reka tær almennu tænastuveitingarnar so dyggiliga og biliga sum gjørligt«

var ætlað til eitt hall upp á 484 mió. kr.

Tað er sjálvandi sera trupult at meta um uppskotið fyrri 1992, men tað tykist heldur bjartskygt at rokna við inntøkufrágongd í mun til 1991. Ger ein ikki tað, so má tann ætlanáða upphæddin fyrri skatt og toll setast niður við 5%, te. við umleið 90 mió. kr. Útreiðslusíðan tykist at vera rættiliga rimiliga ásett, tó eru effektiv verðhald helst undir-mett.

Lántørvurin viðvíkjandi 1992 er, sum omanfyrir nevnt 413 mió. kr., men harumframt skulu eisini fíggjast: 106 mió. kr., sum er hallið á eyka-fíggjarlóginu fyrri 1991, 25 mió. kr. í avdráttum viðvíkjandi 1991 og einar 30 mió. kr. til tær seinastu útgjaldingarnar í upphøggingarstuði, sum eru jattaðar av grunninum til upphøgging.

Fíggjarlóginar fyrri 1991 og 1992 eru órvisi uppbygðar enn undanfarnar ár. Í staðin fyrri at jatta í grunnar til seinni nýtslu, verður nú arbeitt við iløguætlanum og raðfesting av ilögum, meðan iløgur í árinum verða jattaðar á fíggjarlóginu. Broytingin ger, at fíggjarlógin kann brúkast sum gjaldforisætlan, og hetta hevur eisini gjørt tað møgult at arbeiða við heimildum til heildarlántøku.

Broytingin gera bæði fíggjarlóginu og